

نام درس: تاریخ جهان ۳   کد: ۷۷   تعداد واحد: ۲   ۱۵۴/۱
 پیش نیاز: تاریخ جهان ۲   کد: ۲۵   هم نیاز: ندارد

الف- منابع مطالعه

- ۱- " تاریخ در ترازو " - عبدالحسین زرین کوب - طهران - انتشارات امیرکبیر /
 (تهیه شود)
 ۲- جزوه متون تاریخ جهان ۳ / (ارسال می شود)

ب- ضائم

ندارد

ج- ارزشیابی

۱- امتحانات:

- ماهانه اول (هفته چهارم / ۱۰ نمره)
  - میان ترم (هفته نهم / ۴۰ نمره)
  - ماهانه دوم (هفته سیزدهم / ۱۰ نمره)
  - پایان ترم (هفته هجدهم / ۴۰ نمره)
- * از مطالب نیم ترم اول در پایان ترم سوءال نخواهد آمد.

۲- تکلیف:

ندارد

مخصوص جامعه بهایی است.

فهرست مطالب راهنمای درس تاریخ جهان ۳

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	۱ - برنامه مطالعه هفتگی
۲	۲ - نمایه ارتباط درس تاریخ جهان ۳ با دروس دیگر
۲	۳ - معرفی درس
۳	۴ - اهداف مطالعه درس
۵	۵ - منابع مطالعه
۵	۶ - منابع مطالعه تکمیلی
۶	۷ - روش مطالعه درس
۱۰	۸ - شیوه ارزشیابی
۱۰	۹ - سوالات خودآزمایی
۲۲	۱۰ - سوالات استنباطی

		جزوه ^۱ متن		
درس	نا درست	پاراگراف	سطر	صفحه
قمایص	مقایص	۱	۳	۱
بلافاصله قبل	بلافاصله با	۸		۲
اجتماع بورژوا	سوسیالیزم	۱۹		۱۴
تمایل	تمایل به	۶		۱۸
اشراف نظامی	منارکها	۲		۲۰
نوزاد نورچشمی	نورچشمی	۱۵		۲۳
می دادند	می داد	۲۲		۲۳
امپراطوری مغول هند	امپراطوری مغول	۱		۲۸
" رابطه علم با اجتماع انسان از رابطه هنر با جامعه جداست مع هذا " کلا حذف شود.		۴	۲	۳۸
مجلات علمی	ژورنالیزم	۳	آخر	۴۰
یافتند	یافت	۴	آخر	۴۰
می ساختند	می ساخت	۴	آخر	۴۰
می فرمایند (در	می فرمایند که در	۱۶	۱	۵۰
دیگر) که آن	دیگر که آن	۱۷		۵۰
درایت	دریات	۱۲	۲	۶۰
الیکارشی	الیکارسی		شماره ۳۲	۹۱
اضافه شود: توضیحات دارای عدد ستاره دار از مؤلف جزوه ^۱ درسی است.		آخر		۹۲
این حق را فروشنده	این حق فروشنده	۵	۳	۹۸
حذف شود و به جای آن این جمله قرار گیرد: "مردم اکثرا و در بسیاری موارد از اعتقادات مذهبی عدول می کردند."		۱	۲	۱۰۰
در تاریخ این	در تاریخ که این	۳	۳	۱۰۰
فقط فاقد ثروت	فقط ثروت	۴	۳	۱۰۰

صفحه	پاراگراف	سطر	نا درست	درست
۱۰۰	۳	۵	بعد از کلمه " طبیعی" این مطلب اضافه شود: " برخوردار است که اگر از آنچه دارد زر و سیمی نصیب او نشود، به واسطه اهمال و قصور خود اهالی است. وضع دشوار طبیعی آن" از قبیل ...	
۱۰۲	۴	۴	اوقات	اوقاف
۱۲۹	۴	۲	سبیل موهبت	سبیل الهی موهبت
۱۵۶	۱	۱	نمایش نویسانی	نمایش نویسانی
۱۶۷		۷	مشکل	شکل
۱۶۸		۱۲	جود	وجود

جزوه راهنما

صفحه ۱۰	سوال ۵	قسمت " چه نتایجی از آنها گرفته می شود" حذف شود.
" ۱۱	سوال ۹، ۱۷، ۲۰، ۲۲	حذف شود.
" ۱۲	سوال ۲۷ و ۳۴	حذف شود
" ۱۲	(مجموعه مقالات اوضاع و احوال ایران ...) سوال ۲ حذف شود و به جای آن این سوال نوشته شود:	
" ۱۳	سوال ۲۶	" نقش سلاطین در خرابی تمدن ایران در دوره قاجار را توضیح دهید. " منشایی ← وضعیتی
" ۱۴	سوال ۵۳	" انواع زندانها را نام ببرید" باقی بماند و بقیه حذف شود.
" ۲۱	سوال ۸ (خط اول)	قرن ← قرآن

سوال استنباطی

صفحه ۲۲ سوال ۲ و ۳ } از مقطع میان ترم به مقطع پایان ترم منتقل گردد.
 صفحه ۲۳ سوال ۴

برنامه مطالعه هفتگی درس تاریخ جهان ۳

کتاب تاریخ در ترازو	حزبه	گفته
_____	دیدگاه‌هایی دربارهٔ اوضاع زمان ظهور	اول
_____	اوضاع اجتماعی جهان در آستانهٔ ظهور	دوم
_____	بررسی اوضاع ایران و جهان در زمان ظهور	سوم
_____	موقعیت زمانی طلوع شمس حقیقت	چهارم
امتحان ماهانهٔ اول		
_____	ساختار قدرت در ایران دورهٔ اول قاجار	پنجم و ششم
_____	خصوصیات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی دورهٔ قاجار	هفتم
_____	قسمت‌های توفیق مبارک «قدرت‌یوم المیزان»	هشتم
امتحان میان‌ترم		
فایدهٔ تاریخ - لذت یا شناخت	فصل اول (فایدهٔ تاریخ)	دهم
تاریخ و اسطوره	فصل دوم (تاریخ و اسطوره)	یازدهم
سنت‌های تاریخ‌نویسی	فصل سوم (سنت‌های تاریخ‌نویسی)	دوازدهم و سیزدهم
امتحان ماهانهٔ دوم (از میان‌ترم تا آخر هفتهٔ سیزدهم)		
ادبیت تاریخ‌نگاری	فصل دهم (ادبیت تاریخ‌نگاری)	چهاردهم و پانزدهم
_____	فرد و جامعه - مورخ و تاریخ	شانزدهم

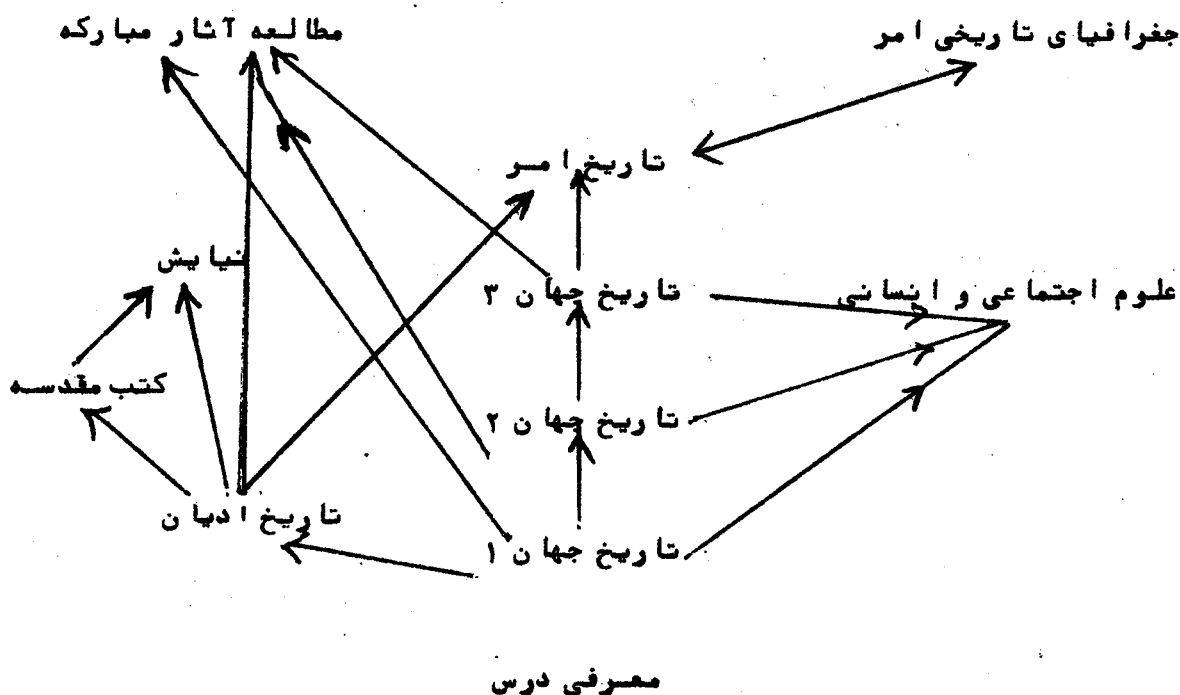
ادامه جدول برنامه مطالعه هفتگی

کتاب تاریخ در ترازو	جزوه	هفته
_____	کلیت	هفدهم
امتحان پایان تم (از میان تم به بعد)		هجدهم

تذکره: در پایان تم از سطح میان تم سوالاتی خواهد شد و میان تم و پایان تم هر کدام یک نمره دارند.
 ارزشیابی این درس به این نحو ~~تعیین~~ است:

- امتحان ماهانه اول ۱۰ نمره
- " میان تم ۴ "
- " ماهانه دوم ۱۰ "
- " پایان تم ۴ "

نمایه ارتباط درس تاریخ جهان ۳ با دروس دیگر

دانشجوی گرامی :

این سومین درس از مجموعه «تاریخ جهان» است که امیدواریم بتواند در تکمیل دیدگاه شما از این مبحث مؤثر باشد. در این درس به جای روش توصیفی - تحلیلی که در متن تاریخ جهان ۱ و ۲ و راهنمای آن به کار رفته است طرح دیدگاه کلی مطرح است یعنی در این درس ما به توصیف وقایع نمی پردازیم بلکه سعی می نماییم با توجه به کل آنها به پرسشهایی مثل: آیا پیشرفت واقعیت دارد؟ تاریخ چگونه افاده علم می کند؟ تصادفات در تاریخ به چه معنا هستند و غیره، پاسخ دهیم.

درس خود از دو مجموعه دیدگاه تشکیل شده است: قسمت اول به کلیات درباره روش و فایده تاریخ می پردازد و ثانی به کلیاتی درباره اوضاع زمان ظهور در ایران و جهان.

در قسمت اول منبع اصلی مطالعه، فصلهایی از کتاب «تاریخ در ترازو» اثر دکتر زرین کوب است که با راهنما و مقالاتی تکمیل گردیده است و در قسمت دوم، منبع

اصلی، مجموعه مقالاتی است که به این جهت تدوین یافته است. با توجه به اینکه ما بهائیان هستیم که در باره قرن نوزدهم نظر خاص داریم و فلسفه جدیدی طرح می‌نمائیم، پس خود نیز باید دیدگاه‌هایمان را در این باره توضیح دهیم و تشریح کنیم. سه مقاله اول این مجموعه به ترتیب کلیاتی در باره زمان ظهور و اوضاع جهان در قرن نوزدهم را بررسی می‌نمایند که جهت عنوان اوضاع جهان دو مقاله با دو نظر در متن موجود است. مقاله اول بیشتر توصیفی است و مقاله ثانی که اثر جناب راسخ است ترکیبی جدید از اطلاعات موجود را ارائه می‌دهد. مقاله سوم که بیشتر توصیفی است در باره ایران در زمان ظهور است که با قسمتی از توقیع "قد ظهر یوم المیعاد" در باره مجازات سلسله قاجاریه مزین شده و خاتمه می‌یابد. چهارمین مقاله قسمتی از مقاله جناب مجذوب است که نتیجه‌گیری کلی در باره اوضاع کشورهای است که مظهر ظهور در آنها (ایران و عثمانی) اقامت نمود. امید است که مجموعه این مطالب مورد استفاده شما قرار گیرد.

اهداف مطالعه درس تاریخ جهان ۳

الف) اوضاع زمان ظهور

هدف کلی: درک و فهم ویژگیهای زمان ظهور نسبت به قرون دیگر و قوانین تاریخی خاص آن.

اهداف آموزشی:

- ۱- محدوده زمانی "زمان ظهور" را مشخص کند.
- ۲- وجوه تشابه و تمایز زمان ظهور امر مبارک را با اوضاع زمان ظهورات سابقه در زمینه‌های (زمانی - مکانی - اجتماعی و سیاسی) بیان نماید.
- ۳- سنن الهیه در ظهورات مختلفه را فهرست نموده و مصادیق آن را در هر دینانتی ذکر نماید.
- ۴- عوامل مؤثر در پیشرفت و با تنزل جوامع بشری را در زمان ظهور مبارک توضیح دهد.
- ۵- اثرات ظهور امر مبارک را در ترقی عقول و افکار بشری بیان نماید.
- ۶- بدایع تمدن را در قرن نوزدهم شرح داده و اثرات آن را بر زندگی و افکار مردم بیان نماید.
- ۷- تاثیر ظهور امر مبارک را در تغییر وجهه عالم از جهات اقتصادی اجتماعی و

سیاسی بیان نماید.

۸ - علل تناقضات موجود در جهان معاصر را بیان نماید.

اهداف آموزشی مربوط به اوضاع ایران در زمان ظهور:

پس از مطالعه این قسمت باید بتوانید:

۱ - نظام حکومت ایران و نقش هر یک از عوامل مؤثر در آن (مثل پادشاه، وزیران، حکام و ...) را توضیح دهید.

۲ - سلاطین قاجار را از نظر خصوصیات اخلاقی و مملکتداری معرفی کرده و مقایسه نمایید.

۳ - نقش شاهزادگان و حکام، علما و وزراء در نابسامانی اوضاع مملکت و مردم را بیان کنید.

۴ - وجوه تشابه و تمایز وزیران سلاطین قاجار را مشخص کرده شرح دهید.

۵ - اوضاع اقتصادی، فرهنگی، علمی و نظامی ایران را در زمان قاجار بیان کرده آن را با اوضاع اروپا و آمریکا در آن زمان مقایسه کنید.

۶ - نحوه قوانین جزایی و حقوقی و اجرایی آنها را شرح دهید.

۷ - نظر امر مبارک را در باره دوره قاجار با توجه به سوءالات استنباطی بیان کنید و شواهدی دال بر آن نظرات بیاورید.

۸ - طرق اصلاح وضع ایران را در زمان ظهور فهرست کنید.

۹ - عاقبت هر یک از سلاطین عثمانی و قاجار و سلسله آنها را بیان کنید.

ب) فلسفه تاریخ

هدف کلی: درک و فهم اهم تحلیلهای مورخین و فلاسفه تاریخ در توضیح معنا و سیر وقایع تاریخی.

اهداف آموزشی:

۱ - فوائد اصلی مطالعه تاریخ را با توجه به نظرگاه امر مبارک و آرا مورخین شرح دهد.

۲ - نوع استفاده از تاریخ را در آثار مبارکه ارائه شده در درس توضیح دهد.

۳ - دیدگاههای مختلف راجع به منابع تاریخ (اسطوره - کتاب مقدس و ...) و ارزش و اهمیت هر کدام را شرح دهد.

۴ - نقش مشیت الهیه را در تحولات تاریخ خصوصاً در موارد معجزات، قوانین طبیعت، خلق بدیع و علیت تاریخی توضیح دهد.

۵ - سنن تاریخ نویسی ملل مختلف را شرح دهد و نواقص هر یک را بیان کند.

- ۶ - روش علمی تاریخ نویسی جدید را توضیح دهد.
- ۷ - وظایف مورخین را در زمینه نگارش تاریخ شرح دهد.
- ۸ - نظریات مختلف در باره هدف و مراحل پیشرفت در تاریخ و اعتقاد امر مبارک را در این باره توضیح دهد.
- ۹ - مسئله ادوار تاریخ و همچنین نظر امر مبارک را پیرامون این موضوع توضیح دهد.
- ۱۰ - اثرات متقابل جوامع بشری و شخصیت‌های بزرگ را در سیر تحولات تاریخ شرح دهد.
- ۱۱ - تاثیراتی را که مورخ از جامعه و معتقدات خود می‌پذیرد بیان نماید.
- ۱۲ - مفهوم علیت را در تاریخ توضیح دهد.
- ۱۳ - قوانین کلی تاریخی را با توجه به آثار مبارکه و نظر مورخین بیان نماید.

منابع مطالعه

- ۱ - " تاریخ در ترازو " - زرین کوب ، عبدالحسین - طهران - انتشارات امیرکبیر - ۱۳۷۰ / تهیه شود
- چاپ‌های دیگری نیز از این کتاب موجود است که می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.
- نکته قابل توجه اینکه همه مطالب کتاب برای مطالعه در نظر گرفته نشده و عناوین مورد نظر در " برنامه مطالعه هفتگی " مشخص شده است . لذا ضرورت دارد که کتاب مطابق برنامه هفتگی مورد مطالعه قرار گیرد.
- ۲ - جزوه متون تاریخ جهان ۳ / که به صورت جزوه درسی ارسال خواهد شد . مطالب این جزوه مطابق با برنامه هفتگی مورد مطالعه قرار گیرد .

منابع مطالعه تکمیلی

الف : فلسفه تاریخ

غیر از کتاب آقای زرین کوب ، منابع زیر به ترتیب اهمیت معرفی می‌شوند:

- ۱ - " تاریخ چیست " ، ای‌اچ کار ، ترجمه حسن کامشاد ، انتشارات خوارزمی
- ۲ - " لذات فلسفه " ، ویل دورانت ، بحث در باره تاریخ
- " فقر تاریخ نگری " ، کارل پوپر ، انتشارات خوارزمی

اطلی

ب: اوضاع زمان ظهور

در باره اوضاع ایران جز کتب مورد استناد، یعنی "یکسال در میان ایرانیان" ادوارد براون - "ایران و قضیه ایران" جورج ناتانیل کوزن - "تاریخ ایران" رابرت گرنث و اتسن و "تاریخ ایران" سر پرسی سایکس، کتابهای فریدون آدمیت در باره امیرکبیر و میرزا حسین خان مشیرالدوله، کلیه سفرنامه‌های ترجمه شده به فارسی و خاطرات قدما احباب و کتب حقوق بگیران انگلیس در ایران اسماعیل رائیسی و واپسین جنبش قرون وسطایی در دوران فتودال (محمدرضا خاھی) توصیه می شود. هر چند که همه آنها وقتی ارزیابی می شوند و مطرح هستند که دانشجو بارها و بارها رساله مدنیه و رساله سیاسی و الواح مربوط به مشروطه در مجلد ۵ مائده آسمانی و مکاتیب جلد ۴ را مطالعه نموده باشد.

در مورد قرن نوزدهم به کتب زیر مراجعه کنید:

۱ - "تاریخ جهان نو"، رابرت روزول پالمر، انتشارات امیرکبیر

۲ - "آگاهی و جامعه"، استوارت هیوز، انتشارات آموزش انقلاب اسلامی

۳ - "عصر ایدئولوژی"، انتشارات امیرکبیر

۴ - "تاریخ فلسفه"، ویل دورانت، مباحث اسپنسر و کانت، آموزش انقلاب اسلامی

و در رتبه دوم به سایر مراجع داده شده در باره این قرن در تاریخ جهان ۲ مراجعه شود.

روش مطالعه درس

این درس شامل دو بخش است. بخش اول که شامل اوضاع زمان ظهور است و در درجه اول متنی تاریخی و بیان وضعیت جهان و ایران مقارن ظهور مبارک است و بخش دوم فلسفه تاریخ. بدیهی است که روش مطالعه آنها هم بنا به ماهیت آنها متفاوت است. قسم تاریخی درس لازم است که به همان روشهای توصیه شده در درس روش مطالعه و نیز دو درس اول تاریخ جهان مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. و نیاز به توضیح بیشتری ندارد.

از آنجا که قسمت دوم درس به فلسفه تاریخ اختصاص یافته است، بنا بر این روش مطالعه آن شباهت بسیار زیادی با روش مطالعه مطالب فلسفی دارد. و دانشجو می داند که فلسفه اصولاً بر پایه طرح سؤالات در زمینه توضیح و تبیین جهان و حوادث آن قرار دارد یعنی در حالی که بیشتر علوم سعی در توصیف عالم دارند افکار

فلسفی و متون فلسفی در پی توضیح و تبیین هستند. توضیح و تبیین فلسفی هم دارای ارکانی است که مهمترین آن شناخت و کشف علل و اصولی است که مدار پایداری و پسا عامل اصلی تغییر و تبدیل جهان و حوادث و وقایع است.

در تبیین و توضیح وقایع به نحو علی فیلسوف تاریخ سعی می کند که حوادث عالم انسانی را به عواملی نسبت دهد. البته بنا به مشرب فیلسوف تاریخ ممکن است که این علل متفاوت باشند، مثلا مشیت الهیه، اراده های بزرگ تاریخ یا مردان بزرگ، اقتصاد، ساختار فرهنگی جوامع از جمله مبانی اولیه ای هستند که می توانند وقوع حوادث تاریخی را توضیح دهند و تبیین نمایند. بدین لحاظ مهمترین روش مطالعه متون فلسفی و فلسفه تاریخی کشف همین مبانی است و نحوه مرتبط نمودن حوادث پسا این مبانی و به نحو علی بنا بر این به چند نکته اساسی ذیل باید توجه لازم صورت گیرد.

- ۱- مبانی و اصول اولیه که مورخ و فیلسوف تاریخ به آنها متکی است کدامند؟
  - ۲- در جهت یافتن علل، فیلسوف تاریخ چگونه حدوث وقایع قبل را به این اصول و مبانی اولیه مرتبط می کند؟
  - ۳- ساختارهای فرهنگی و اجتماعی و زبانی و دینی ملل چگونه در توضیح و تبیین وقایع به کار رفته است؟
  - ۴- آیا فیلسوف تاریخ توانسته است اصول و قواعدی عام پیدا کند که بر اساس آنها آینده را نیز پیش بینی نماید به عبارت دیگر آیا مطالعه گذشته قانونی بنسب برای بررسی حال یا آینده به دست داده است؟ این قوانین کدامند؟
  - ۵- آیا سوءالات اساسی که فیلسوف تاریخ در پی پاسخ به آنها است، جواب داده شده است؟ و آن جوابها کدامند؟
- یکی از لوازم موفقیت شما در مطالعه درس فلسفه تاریخ این است که مباحثی را که در درس تاریخ جهان مطالعه نموده اید مجددا مرور نمایید زیرا در تحلیلی که مؤلف از مباحث دارد مسلما به برخی از وقایع تاریخی اشاره می کند. لذا دانستن آن وقایع به نحو اجمال، در فراگیری درس کمک مؤثری می نماید. علاوه بر این نکاتی که در درس روشهای مطالعه و در مباحث دقیق خوانی، مطالعه تجسی و مطالعه به روش بند به بند توصیه شده است نیز حتما باید به کار گرفته شود. علی الخصوص فن دقیق خوانی و تجسی بسیار مؤثر است. در عین حال نکاتی چند پیرامون مطالعه و درک بهتر کتاب تاریخ در ترازو مطرح می شود تا علاوه بر مطالب فوق امر مطالعه درس را ساده تر نماید.

یکی از ویژگیهای این کتاب نداشتن عناوین فرعی است. یعنی ذیل یک عنوان اصلی مطالب بسیار متنوعی مطرح شده است ولیکن متن درس به عناوین مجزا تقسیم نشده است. و شاید این موضوع تا حدودی مطالعه را مشکل نماید لذا جهت رفع این مشکل به توصیه‌های زیر توجه کنید:

۱ - به فهرست کتاب مراجعه نمایید. اگر دقت شود ملاحظه می‌شود که برای هر عنوان اصلی عناوین فرعی زیادی ذکر شده و حتی صفحه مربوط به آن عناوین هم قید شده است و این موضوع کمک بسیار زیادی می‌نماید. لهذا ابتدا سعی کنید که دو تا سه بار این عناوین فرعی را قبل از مطالعه متن درس، مطالعه نمایید و آنها را به خاطر بسپارید و یا اینکه در یک دفترچه ابتدا عناوین فرعی و صفحات مربوطه را یادداشت نمایید و در حین مطالعه آنها را پیش‌روی خود قرار دهید. علاوه بر این عناوین، سوالات خودآزمایی برای هر فصل نیز باید در تکمیل فهرست به‌کار رود.

۲ - دو یا سه مرتبه با توجه به عناوین یادداشت شده متن درس را مطالعه اجمالی نمایید در این مطالعه مشخص خواهد شد که هر موضوع فرعی در کجا قید شده و تا کجا ادامه دارد. اگر امکان داشت در همین مرحله متن درس را عنوان بندی نمایید یعنی با مداد در هر قسمت عناوین فرعی را روی صفحات کتاب بنویسید.

۳ - پس از این بررسی اجمالی یک بار متن را به‌طور دقیق مطالعه کنید و یک‌الگوی دقیق خوانی روی آن اعمال نمایید. به کمک این الگو شما توانسته‌اید قسمت‌های اصلی و فرعی را از هم تفکیک نموده و مجزا سازید. تا در مطالعه بعدی با سهولت بیشتر کار را ادامه دهید.

۴ - پس از بررسی دقیق سعی کنید روش مطالعه تجسی را اعمال نمایید یعنی روی هر یک از عناوین سوالات لازم از جمله ترکیبی، تحلیلی، تفسیری و یا تا حدودی حافظه‌ای طرح نمایید. و سپس پاسخ آنها را استخراج نمایید و یا حدس بزنید. بدین ترتیب توانسته‌اید الگوی کاملی از متن مورد مطالعه در ذهن خود ایجاد نمایید.

در مواردی نیز شما می‌توانید روی عنوان اصلی متن نیز طرح سوال نمایید به - عنوان مثال، عنوان ۱ - فایده تاریخ - لذت یا شناخت؟ می‌توان حدس زد که مؤلف درصدد اثبات و یا تشریح این سوالات است که:

آیا مطالعه تاریخ فایده‌ای دارد؟ آیا از مطالعه تاریخ می‌توان لذت برد؟ آیا مطالعه تاریخ نوعی معرفت و شناخت است؟

مطالعات بعدی روی متن نشان می دهد که مؤلف تمام تلاش را هم برای توضیح همین نکات و یا پاسخ به همین سوالات به کار برده است.

الف - به ذکر فواید ظاهری و کم اهمیت می پردازد (حداقل فواید)

ب - دیدگاه قدما را در باره فایده مطالعه تاریخ بیان می نماید.

ج - فایده تاریخ را در مقایسه با سایر علوم (طب) بیان می کند.

د - نکات منفی در باب فایده تاریخ را از دیدگاه برخی مخالفین تاریخ بیان می کند مثل اینکه مطالعه تاریخ مانع حرکت و پیشرفت می شود و یا اینکه مطالعه تاریخ بدآموزی دارد و امور مغایر با اخلاق را تعلیم می دهد.

ه - با استنباط خود از وقایع و حوادث تاریخی فواید مطالعه تاریخ را شرح می دهد.

و - توضیح می دهد که از مطالعه تاریخ چگونه می توان لذت برد. و یا اینکه دقت در احوال گذشتگان و یا آثار گذشته چگونه در ما ایجاد هیجانات، احساسات و عواطف می نماید.

ز - سعی می کند تاریخ را به زندگی بشر مرتبط کند.

ح - نشان می دهد که تاریخ تا چه حد شناخت و ادراک افراد را نسبت به زندگی حال و آینده خود و دیگران و تصمیم گیریهای اجتماعی و یا سیاسی یاری می دهد.

ط - در نهایت نیز سعی می کند تاریخ را به تجربه های عرفانی افراد بشر مربوط نماید.

ملاحظه می شود که هر فصل را می توان به تعدادی عناوین تقسیم نمود و توضیحات مربوط به هر کدام را مشخص ساخت و در جهت یادگیری بهتر آنها را به کار بست. روی هر کدام می توان طرح سؤال نمود و در پی پاسخ سؤال مطالعه بیشتری را شروع نمود. مثلا با توجه به توضیحات مؤلف و دانش خودتان می توانید به این سؤال پاسخ دهید که:

آیا تاریخ علم است؟ بدیهی است یک راه پاسخ به این سؤال آن است که بدانیم علوم چه می کنند و یا علم در صدد پاسخ به چه مسائلی است. آنگاه بسه روش استقرا می توان نتیجه گرفت که آیا تاریخ هم مشابه سایر علوم عمل می کند اگر چنین است پس تاریخ هم علم است. و یا از طریق دیگر نیز ممکن است به این سؤال پاسخ داد. امید است توضیحات مختصر فوق بتواند تا حدودی در جهت مطالعه بهتر این درس مؤثر افتد.

۵ - در این مرحله سعی کنید بدون مراجعه به منابع مطالعه، به سوالات خود آزمایی

جزوه پاسخ دهید و چنانچه قادر به پاسخ نبودید مجدداً به مطالعه منبع بپردازید و پاسخ را بیابید.

شیوه ارزشیابی درس

ارزشیابی این درس بر اساس اهداف آموزشی و در چهار مرحله صورت می گیرد:

ماهانه اول	پایان هفته چهارم	۱۰ نمره
میان ترم	هفته نهم	۴۰ نمره
ماهانه دوم	هفته سیزدهم	۱۰ نمره
پایان ترم	هفته هجدهم	۴۰ نمره

در مقاطع میان ترم و پایان ترم ۱۰ نمره از هر امتحان به سؤالات استنباطی اختصاص داده خواهد شد این سؤالات همراه جزوه درسی در اختیار شما قرار دارد و مطابق روال معمول این سؤالات، از همان ابتدای نیمسال در پی یافتن پاسخهای مناسب باشید.

سؤالات خودآزمایی درس تاریخ جهان ۳

دیدگاههایی در باره اوضاع زمان ظهور:

- ۱ - از قوانین کلی طبیعت در مورد تکامل یکی را نام ببرید.
- ۲ - تفاوت انبیا و شرایح از چیست؟
- ۳ - مطالعه اوضاع زمان ظهور یعنی چه؟
- ۴ - محدوده زمان مطالعه زمان ظهور چه دوره‌ای را مدنظر قرار می دهد؟
- ۵ - در مطالعات تطبیقی ادیان، مطالعه زمان ظهور دو وجه دارد، آنها کدامند و چه نتایجی از آنها گرفته می شود؟
- ۶ - شباهتهای دوران ظهورات مختلفه را بنویسید.

اوضاع اجتماعی جهان در آستانه ظهور:

- ۱ - چرا دوره آستانه ظهور را دوره "انقلاب توامان" می خوانند؟
- ۲ - آغاز و انجام دوره انقلاب توامان مقارن چه وقایعی بود؟
- ۳ - "جهان دهه ۱۷۸۰ م. جهانی به مراتب کوچکتر و در عین حال به درجات بزرگتر از جهان امروز بود" یعنی چه؟

- ۴ - وضعیت جمعیت جهان در دهه ۱۷۸۰ م. چگونه بود؟ توضیح دهید.
- ۵ - مختصراً توضیح دهید که چگونه جهان در زمان ظهور بر پایه اقتصاد کشاورزی استوار بود؟
- ۶ - سه مورد از خصوصیات اقتصادی جهان در آستانه ظهور را بنویسید.
- ۷ - در جهان زمان ظهور، چه اصلی ملاک مقام عالی و برتری طبقاتی محسوب می شد؟
- ۸ - توسعه و تغییرات در کشاورزی و صنعت و تجارت و ... در زمان ظهور به چه حال بود؟
- ۹ - کشورهای شرقی در زمان ظهور از چه صنعت و تکنولوژی‌ای برخوردار بودند؟
- ۱۰ - مرکز ایجاد فکرهای تازه و ایدئولوژیهای جدید در جهان، کدام کشور بود؟
- ۱۱ - نوع غالب حکومت در جهان مقارن با زمان ظهور چه بود؟
- ۱۲ - جامعه کهنه و جامعه نوزاد مقارن ظهور در این مقاله به چه نوع جوامعی اطلاق می شود؟
- ۱۳ - چه امری باعث ایجاد تزلزل در نظام ارباب رعیتی در جوامع گردید؟
- ۱۴ - برنده و بازنده جنگهای دائمی اروپا در سالهای اواخر قرن ۱۸ و اوایل قرن ۱۹، کدام دو کشور بودند؟
- ۱۵ - نتیجه جنگهای هفت ساله (۶۳ - ۱۷۵۶ م.) چه بود؟
- ۱۶ - تنها کشور آسیایی که در زمان ظهور تحت سیطره اروپا نبود، کدام کشور بود؟
- ۱۷ - استفاده از سیاهان و سرخپوستان آمریکا به عنوان برده، چه تحولی در نوع اجتماع ایالات جنوبی آمریکا ایجاد کرد؟
- ۱۸ - طبقات اجتماعی جوامع اروپایی طبق مقاله در زمان ظهور به چه نحو بود؟ نام ببرید.
- ۱۹ - تغییرات اقتصادی حاصل از انقلاب صنعتی چگونه " قدرت سیاسی اقتصادی و اجتماعی را از دست اقلیت گرفت و به اکثریت اعطا کرد؟"
- ۲۰ - در این مقاله، چه ایدئولوژی‌ای را ولید انقلاب توامان خوانده‌اند؟
- ۲۱ - انقلاب صنعتی از نظر اجتماعی باعث چه تغییرات عمده‌ای شد؟
- ۲۲ - افزایش کمی و کیفی سرمایه در اثر انقلاب صنعتی چه نتایجی به دنبال داشت؟
- ۲۳ - مهمترین اثرات انقلاب سیاسی فرانسه، بنا به عقیده دکتر داوودی چه بود؟
- ۲۴ - در چه سالی اولین اقدامات برای آبراز آزادی بشر و نیاز آن انجام گرفت؟ این ابزار توسط چه کسانی بود؟
- ۲۵ - به عقیده نویسنده مقاله، سه بت بزرگ قرن ۱۹ کدامها بودند؟
- ۲۶ - سه موج عظیم انقلاب بین سالهای ۱۸۱۵ - م. ، چه نتایجی در برداشت؟

- ۲۷ - هدف از انتشار مانیفستوی کمونیسم چه بود؟
- ۲۸ - در این مقاله، دلایل لامذهبی در زمان ظهور چه ذکر شده‌اند؟
- ۲۹ - "تنازع بقا" در روین توسط کدام فیلسوف آلمانی دفاع شد و چه ایدئولوژی‌ای را به وجود آورد و منتج به چه نتایجی شد؟
- ۳۰ - چه دلایلی باعث شد علم مقارن ظهور تحت تاثیر انقلاب توامان قرار گیرد؟
- ۳۱ - انقلاب توامان از چه راه‌هایی جهان دانش را توسعه داد و به تعداد دانشمندان افزود؟

- ۳۲ - انقلابات و پیشرفت علوم چه تاثیرات منفی‌ای بر عقاید دینی افراد گذاشت؟
- ۳۳ - پنج مورد از محرکات انقلاب کبیر فرانسه و انقلاب صنعتی را ذکر کنید.
- ۳۴ - اثر انقلاب سیاسی فرانسه در علوم انسانی چه بود؟

بورسی اوضاع ایران و جهان در زمان ظهور:

- ۱ - چهار خاصیت قوه روحانی ظهورات مقدسه را نام ببرید و مختصراً توضیح دهید.
- ۲ - منظور دکتر راسخ از خاتمه تاریخ چیست؟
- ۳ - دکتر راسخ قرن نوزده را موصوفیه چه صفت خاصی می‌دانند؟
- ۴ - صفات جلالیه و جمالیه خداوند چگونه است؟
- ۵ - چرا دکتر راسخ قرن ۱۹ را قرن تجلیل و تعلقه انسان و در عین حال قرن تذلیل و تقلیل او می‌نامند؟
- ۶ - به عقیده دکتر راسخ ریشه تناقضات عصر ما در چه چیز است؟
- ۷ - سه مورد از تضادها و تناقضات قرن ۱۹ را بنویسید.
- ۸ - سه دوره استعمار و امپریالیزم را نام ببرید.

مجموعه مقالات اوضاع و احوال ایران در زمان ظهور:

- ۱ - هدف از ارائه مبحث اوضاع و احوال ایران در زمان ظهور چیست؟
- ۲ - آیا سلاطین در خرابی تمدن ایران در دوره قاجار عامل اصلی بودند؟ توضیح دهید.
- ۳ - چرا ظهور مبارک در کشور مقدس ایران واقع شد؟
- ۴ - به قدرت رسیدن قاجارها تکرار کدام جریان در تاریخ ایران بود؟
- ۵ - دوران سلطنت قاجارها با چه واقعه‌ای، در چه سالی شروع شد؟
- ۶ - خصائص ساخت سیاسی استبدادی چیست؟
- ۷ - منظومه ساختار قدرت سیاسی قاجاری را رسم کنید و طبقات را توضیح دهید.
- ۸ - چرا پادشاه ایران مطلق‌العنان‌ترین پادشاه عالم بود؟
- ۹ - به چه طریقی اقتدار برهنده حکومت در ایران قاجاری به اقتدار مشروع تبدیل شد؟

- ۱۰ - فره ایزدی در میان ایرانیان چه معنی می داد؟
- ۱۱ - به چه طریق‌هایی علمای شیعه اطاعت سلطان را توجیه می نموده‌اند؟
- ۱۲ - چه عواملی اقتدار شاه را محدود می کرد؟
- ۱۳ - چگونه از زمان فتحعلی شاه، قاجاری کردن ایران ممکن شد؟
- ۱۴ - قاجاری کردن ایران چه پیامدهایی داشت؟
- ۱۵ - درباریان چند طبقه بودند و هر طبقه چه اموری را به عهده داشتند؟
- ۱۶ - رؤسای ایلات از چه زمانی و چگونه قدرت یافتند و اولین دولت غیرایلیسی در ایران کدام دولت بود؟
- ۱۷ - به کمک چه عواملی رؤسای ایلات در شرایط مناسب قدرت سیاسی را قبضه می نمودند؟
- ۱۸ - وظیفه رؤسای ایلات چه بود؟
- ۱۹ - تفاوت حکام محلی با شاهزادگان حاکم قاجار چه بود؟
- ۲۰ - مهمترین منبع تولید ثروت و قدرت در ایران عهد قاجار چه بود؟
- ۲۱ - طبقات اصلی دیوانسالاری کدامها بودند و چه وظایفی داشتند؟
- ۲۲ - حکام ایلات در چه مواردی مسوول حکومت مرکزی بودند؟
- ۲۳ - ایالات کشور به چه دلایلی از لحاظ رتبه متفاوت بودند؟ توضیح دهید و حکمرانان آنان چه تفاوتی داشتند؟
- ۲۴ - چرا دولت قاجار علاقه‌ای به شریک نمودن علمای شیعه در حکومت نداشت؟
- ۲۵ - نهادهای سیاسی و مذهبی از چه زمانی و چگونه از یکدیگر جدا شدند؟
- ۲۶ - نیروی نظامی قاجار چه منشایی داشت؟
- ۲۷ - نیروی متمرکز نظامی مورد علاقه چه گروههایی نبود؟ چرا؟
- ۲۸ - کدام ماده عهدنامه گلستان به روسیه قدرت دخالت در امور داخلی ایران را داد و چگونه؟
- ۲۹ - وضعیت نیمه استعماری یعنی چه و چرا در ایران به وجود آمد؟
- ۳۰ - لرد کرزن علل بالا بودن اهمیت فرد را در سیستم حکومتی ایران چه می دانست؟
- ۳۱ - تقسیم‌بندی مملکت و سیستم اداری ایران در زمان قاجار چگونه بوده است؟ مبنای این تقسیم‌بندی چه بوده است؟
- ۳۲ - وزرا را در سیستم دولتی معرفی کنید. افراد مخصوص خدمات درباری را چه می نامیدند؟ وظایف هر یک چه بود؟
- ۳۳ - چرا حتی دلسوزترین وزرا در ایران نمی توانستند خدمات صادقانه و بی شائبه انجام دهند؟

- ۳۴ - اقتصاد ایران در دوره قاجار بر چه اساسی استوار بود؟ چه عواملی موجب تباهی اقتصاد ایران شده بود؟
- ۳۵ - چرا بازرگانی در آن دوره نمی توانست موفق باشد؟
- ۳۶ - جمع آوری مالیات در ایران چگونه بود؟
- ۳۷ - مداخل چیست؟ به چه گروههایی اختصاص داشت؟ چرا این رسم در ایران برقرار بود؟
- ۳۸ - چرا با رسم مداخل در ایران مخالفت نمی شد؟ قربانیان اصلی این رسم چه کسانی بودند؟
- ۳۹ - در خصوص اخلاق ایرانیان و دینداری ایشان توضیح دهید.
- ۴۰ - لرد کرزن عامل اصلی انحطاط ایران را در چه می بیند؟
- ۴۱ - عقب ماندگی ایران در قرن ۱۹ معلول چه عواملی بود؟
- ۴۲ - نقش روحانیان در اداره مملکت بیشتر بود یا حکام؟
- ۴۳ - به طور کلی چند نوع روحانی در ایران وجود داشتند؟
- ۴۴ - وضعیت علم در آن دوران چگونه بود؟
- ۴۵ - آزادی عقیده در ایران چگونه بود؟
- ۴۶ - وضعیت هنر در آن دوران چگونه بود؟
- ۴۷ - چند نوع دادگاه و محکمه وجود داشت؟ کدامیک امتیاز بیشتری داشت؟
- ۴۸ - چند نوع قانون در ایران وجود داشت؟ منشا و مأخذ هر کدام چه بود؟
- ۴۹ - نقش علما در جلوگیری از ظلم حکام چه بود؟ توضیح دهید.
- ۵۰ - معمولی ترین مجازات مجرمین در ایران چه بود؟ سایر مجازاتها را فهرست کنید.
- ۵۱ - چرا نحوه قضاوت و محاکمات در آن موقع برای دولت مفید بود؟
- ۵۲ - نحوه زندانهای ایران و محکومیتها با غرب چه تفاوتی می کرد؟
- ۵۳ - انواع زندانها را نام ببرید و بنویسید در واقعه رمی شاه حضرت بهاء الله و طاهره قره العین، در کدام زندانها بودند؟
- ۵۴ - چرا با وجود ذلت مقام زن در ایران، باز طلاق به ندرت صورت می گرفت؟
- ۵۵ - قشون ایران به طور کلی چگونه بود؟ مؤثرترین قشون ایران کدام بود؟
- ۵۶ - به چه دلیل نوشتجات غربیها راجع به اوضاع ایران نمی تواند مبغفانه باشد؟
- ۵۷ - راه حل نهایی نجات ایران را " لرد کرزن " در چه می بیند؟ وی چه آثار امید بخشی را ذکر می کند؟

سوالات مربوط به مقاله دکتر مجذوب:

- ۱- اوضاع و احوال دوران حکومت قاجاریه را فهرست کنید.
  - ۲- فردگرایی و منفعت طلبی را در دوره قاجار شرح دهید؟ وجود این خصیصه چه اثراتی در پی داشت؟
  - ۳- نقش مذهب و علما را در آن دوره توضیح دهید.
  - ۴- وضعیت اقلیتهای مذهبی در ایران چگونه بود؟ کدام اقلیت از موقعیت بدتری برخوردار بود؟
  - ۵- چگونگی اوضاع و موقعیت دوره قاجار را در موارد زیر شرح دهید.
- الف: زنان   ب: علم   ج: بهداشت   د: محاکم قانونی

سوالات مربوط به قذیفر یوم المبعاد:

- ۱- چرا حضرت ولی امرالله سلطان عبدالعزیز را مقصودتر از ناصرالدین شاه می دانند؟
- ۲- حضرت بهاءالله در لوح رئیس چه پیش بینی می فرمایند؟ علت آن را چه ذکر می فرمایند؟
- ۳- انذارات خداوند نسبت به حکومت عثمانی در چه مواردی بود؟ فهرست کنید.
- ۴- به فرموده حضرت ولی امرالله مراحل ایجاد نهضتی که بالمال حکومت عثمانی را از هم پاشید چه بود؟
- ۵- خصوصیات عبدالعزیز و عبدالحمید ثانی را مقایسه کنید.
- ۶- علل انقراض قطعی حکومت عثمانی بعد از عبدالحمید چه بود؟
- ۷- موقعیت اولیه و نهایی اسلامبول را مقایسه کنید.
- ۸- برخورد ناصرالدین شاه نسبت به دریافت پیام حضرت بهاءالله چه تفاوت اساسی با سایر ملوک داشت؟
- ۹- چرا سلطنت ناصرالدین شاه در ارتباط با امر مبارک و بیژگینهای خاص دارد؟
- ۱۰- حضرت ولی امرالله سلطنت در دوران قاجاریه را به دو قسمت کلی تقسیم می کنند آن دو قسمت چیست؟
- ۱۱- خصوصیات اخلاقی محمدخان قاجار، فتحعلی شاه، محمدشاه، ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه را مقایسه کنید.
- ۱۲- چه عواملی باعث محدودیت استبداد ناصرالدین شاه بود؟
- ۱۳- ظلمت سه گانه در دوران ناصرالدین شاه چه بود؟
- ۱۴- اوضاع مملکت در دوره ناصرالدین شاه چه بود؟
- ۱۵- عواملی که نهایتاً موجب مرگ سلسله قاجاریه گردید چه بود؟

۱۶ - عاقبت شاهزادگان قاچاری را به طور کلی توصیف کنید.

سوالات خودآزمایی

کتاب "تاریخ در توازو"

فصل اول :

- ۱ - منظور ما از سوال : "تاریخ چه فایده‌ای دارد" ، چیست ؟
- ۲ - مسلمانان به چه ترتیب می‌خواستند تاریخ را در زمره علوم درآورند؟
- ۳ - نتیجه استفاده تاریخ برای صرف عبرت‌انگیزی در اسلام چه بود؟
- ۴ - آیا تاریخ مانع عمل می‌شود یا باعث آن ؟ توضیح دهید .
- ۵ - با تاکید به یگانگی طبیعت انسان و اهمیت آن در تاریخ، به چه ترتیب بی‌فایده‌گی تاریخ را نتیجه می‌گیرند؟
- ۶ - به چه دلایلی تاریخ را بی‌فایده یا مضر می‌دانند؟ (۴ دلیل)
- ۷ - اهمیت عبرت در تاریخ برای مسلمین بر چه تصویری مبتنی بوده است ؟
- ۸ - احساس‌تزلزل و مرگ چگونه محرک توجه به تاریخ است ؟
- ۹ - این جمله را توضیح دهید: "تاریخ همواره نشان حیات است ، نه نشان مرگ ."
- ۱۰ - چه زمان انسان می‌تواند لذت تاریخ را ادراک کند؟
- ۱۱ - تاثیر اخلاقی تاریخ چگونه و چرا حاصل می‌شود؟

فصل دوم:

- ۱ - ارسطو چرا تاریخ را پائینتر از شعر می‌داند؟
- ۲ - تاریخ چگونه با شعر و ادب قرابت دارد؟
- ۳ - از چه انتظاراتی در باره تاریخ، فلسفه تاریخ ایجاد شده است ؟
- ۴ - به چه استدلالی اساطیر را ناقل قسمتی از حقیقت می‌دانند؟
- ۵ - مقصود از ایجاد اساطیر چیست ؟
- ۶ - شباهت اساطیر بین اقوامی که با هم هیچ ارتباطی نداشته‌اند، حاکی از چیست ؟
- ۷ - "اساطیر بیان نوعی ادراک انسان بدوی است" ، توضیح دهید این مطلب چگونه ممکن است ؟
- ۸ - اصل مفهوم قومیت و سرزمین‌مادری در چه اساطیری است ؟
- ۹ - چه زمان تاریخ را می‌توان علم خواند؟
- ۱۰ - مفهوم علیت در تاریخ مثل قضاوت است . این مطلب را توضیح دهید .

- ۱۱ - فکر تضاد و فکر معجزه هر کدام بر چه مبنای فکری مبتنی است؟
- ۱۲ - چه شواهدی در قرآن فکر معجزه به عنوان نقض قوانین جهان را نفی می کند؟
- ۱۳ - هیوم چه اموری را معجزه می داند و چطور اعتبار معجزه ثابت می گردد؟
- ۱۴ - آیا از نقش معجزات در تبیین تاریخ کم شده است؟ شرح دهید.
- ۱۵ - چه افرادی می توانند نظام عالم را بی خلل و استثنا بیابند و تضادها را در سیر تاریخ منکر شوند؟

- ۱۶ - " ضرورت تاریخ نسبی است و اکثری " یعنی چه؟
- ۱۷ - " ضرورت تاریخی مفهوم شرط دارد " یعنی چه؟
- ۱۸ - " تضاد به منزله برخورد دو سلسله علل است " را توضیح دهید.

فصل سوم:

- ۱ - تاریخ بین النهرین منحصر به چه چیزهایی است؟
- ۲ - اولین تاریخ بدون توجه به سلاطین در چه زمان و توسط چه کسی نوشته شد و به چه پرداخت؟
- ۳ - جهان بینی شرقی باستانی چیست؟
- ۴ - تورات چه نوع تاریخی را ارائه می دهد؟
- ۵ - فلسفه تاریخ تورات چیست؟
- ۶ - جریان های اصلی وارد شده توسط تورات در تاریخ نویسی چیست؟ توضیح دهید.
- ۷ - چه استدلالی باعث شد که بعضی مورخین مسلمان از نقل معجزات پیامبر دستوا رین چشمپوشید؟

- ۸ - به نظر کتاب ، منبع تاریخی قصص تورات چیست؟
- ۹ - در ایران چه امری به تاثیر وقایع نگاری قدیم مربوط می شود؟
- ۱۰ - تاریخ نویسی مسیحی بر چه اساسی تکیه دارد؟
- ۱۱ - معاسن و مختصات و عیوب شیوه تاریخ نگاری مسلمانان را بنویسید.
- ۱۲ - شرایط اصلی مورخ در تاریخ نویسی مسلمین چیست؟
- ۱۳ - توسل به استدلال چگونه باعث انحراف مورخ می شود؟
- ۱۴ - محور اصلی اندیشه ابن خلدون در باره تاریخ چیست؟
- ۱۵ - ابن خلدون عمران را در جامعه از چه می داند؟

فصل دهم:

- ۱ - فلسفه تاریخ به چه سوالاتی جواب می دهد؟
- ۲ - جریان تاریخ در نظر بنی اسرائیل چه مفهومی دارد؟

- ۲ - سرنوشت چه مفهومی نزد تاریخ نویسان قدیم داشت؟
- ۴ - چگونه با وجود مشیت الهی وجود قوانین تاریخی را می شود مطرح نمود؟
- ۵ - نظریه ادواری با تحول باز، چه معنایی می دهد، شرح دهید.
- ۶ - کدام تاریخ نگار، نظریه قوم برگزیده را کنار گذارد و به جای آن، چه مفهومی را طرح نمود؟
- ۷ - مسیر تاریخ از نظر ولتر چه مراحل دارد و به سوی چه هدفی است و مانع آن چه چیز است؟
- ۸ - تفسیر پوآنکاره و مارکس از مسأله تضاد در تاریخ چیست؟
- ۹ - توجیه کورنو از تضاد چیست؟
- ۱۰ - به چه ترتیب از مسأله تضاد، لزوم تاریخ را می توان نتیجه گرفت؟
- ۱۱ - آیا تضاد فی بودن واقعاتی نتایج حاصل از آن را هم تضاد فی می کند؟ توضیح دهید.
- ۱۲ - اینکه شخصیتهای مهم نوعی تفسیر و تجسم ضرورت تاریخی هستند، چه معنایی می دهد و چه مدعیانی در قدیم داشته است؟
- ۱۳ - تعبیر کارلایل از تاریخ و منشا سازمانهای سیاسی و اجتماعی چه بود؟
- ۱۴ - کارلایل وجود قهرمان را به چه وسیله توجیه می نماید؟
- ۱۵ - راه حل کارلایل برای مشکلات نیمه دوم قرن ۱۹ چه بود؟
- ۱۶ - چگونه می شود نقش شخصیت را در تاریخ توجیه نمود؟
- ۱۷ - از چه قرنی مفهوم ترقی در تاریخ مطرح شد؟ این مفهوم در قرن بعد چه نام گرفت؟
- ۱۸ - اندیشه ترقی در دوران روشنگری چگونه بود؟ شرح دهید.
- ۱۹ - اندیشه ترقی عهد روشنگری چه نقصهایی داشت و چه ایراداتی بر آن وارد است؟
- ۲۰ - اندیشه ترقی در اصل از چه شواهدی و در کجا حاصل شد؟
- ۲۱ - " هردر " اندیشه ترقی را به چه ترتیب نقد می کند؟
- ۲۲ - کانت اندیشه ترقی را چگونه مطرح نمود؟
- ۲۳ - از اندیشه ترقی فکر اصالت دولت چگونه پیدا شد؟
- ۲۴ - کانت صلح عمومی بین دول عالم را به چه ترتیب ممکن الحصول می یابد؟
- ۲۵ - توجیه هگل از سیر تاریخ و هدف و مقصد و مراحل و محرک و روش اجرای آن چیست؟
- ۲۶ - اشکالات فلسفه تاریخ هگل چیست؟
- ۲۷ - فلسفه تاریخ مارکس بر چه پایه ای است؟ نیروی محرکه تاریخ را چه می دانند؟ چه تعالیم اختصاصی ای دارد؟ چه مراحل برای تاریخ می شمارد؟ و چه آبنسدهای را

پیش بینی می کند؟

- ۲۸ - چرا فلسفه تاریخ مارکس مادی محسوب می شود؟
- ۲۹ - نظر کلیسای مسیحی در باره تاریخ نگری چیست؟ چرا؟
- ۳۰ - در مفهوم وسیع کلمه تاریخ گرایبی چه معنی می دهد؟
- ۳۱ - اشکالات تاریخ گرایبی افراطی چیست؟
- ۳۲ - تکامل تدریجی به عقیده اسپنسر چیست؟
- ۳۳ - جامعه انسانی به عقیده تحول گرایان از کجا به کجا پیشرفت می کند؟
- ۳۴ - تعبیر تحولات عالم به صورت دور بسته چه معایبی دارد؟
- ۳۵ - تعبیر حوادث عالم به دور معمولا مربوط به چه مرحله ای از حیات جوامع است؟
- ۳۶ - نظرات اشپنگلر در باره نوع تمدنها و سرنوشت تمدن غرب چیست؟
- ۳۷ - شباهتها و تفاوت های نظریه توین بی با اشپنگلر چیست؟
- ۳۸ - علت ناخود آگاه رواج فلسفه دور بسته در غرب فعلی چیست؟
- ۳۹ - تصور صحیح تر تغییرات و تحولات عالم چه فلسفه ای است؟

جزوه:

فصل اول:

- ۱ - اهم فواید تاریخی را نام ببرید.
- ۲ - مهمترین فایده تاریخ در کتب مقدسه چیست؟ چگونه؟
- ۳ - چرا کتب استدلالیه امر مبارک مشحون از مسائل تاریخی است؟
- ۴ - چگونه در آثار از تاریخ برای تسلی قلب استفاده می نمایند؟
- ۵ - فایده خاص تاریخ عمومی و علت مطالعه آن توسط احبا چیست؟

فصل دوم:

- ۱ - دلیل ارسطو برای عدم اهمیت تاریخ چیست و در چه کتب تاریخی ای صدق می کند؟
- ۲ - چطور شباهت روانی افراد بشر ممکن است بحث اساطیر را از تاریخ خارج نماید؟
- ۳ - حضرت عبدالبهاء چگونه علت وجود اساطیر را توضیح داده اند؟
- ۴ - عیب توجیه اساطیری تاریخ چیست؟
- ۵ - به تعبیر قدما حقیقت فلسفی چرا مربوط به تاریخ نمی شد؟
- ۶ - ما در علت یابی وقایع تاریخی چه عللی را دنبال می کنیم؟
- ۷ - به چه علت ظهور انبیا حالت معجزه دارد؟
- ۸ - با وجود مشیت الهی انسانها در انجام نقشه الهی چه نقشی دارند؟ مثالی در

این مورد ذکر نمایید.

۹ - چه زمان اسطوره بی ارزش و چه زمان قابل توجه است؟

فصل سوم:

۱ - وضع زندگی خاورمیانه چه تأثیری در شکل گیری سنت تاریخ نویسی آن داشته است؟

۲ - مطالب تاریخی کتب مقدسه با سنت تاریخ نویسی خاورمیانه چه تفاوتی دارد؟
توضیح دهید.

۳ - توجه به قدیسن با زتاب چه نوع تاریخ نویسی است؟

۴ - اعظم معجزه انبیا غیر از کلامشان چیست؟

۵ - امر مبارک در مورد معجزات منقوله تورات و انجیل چه نظری دارد؟

۶ - جهان بینی امر مبارک چه شباهتها و چه تفاوتی با تورات دارد؟

۷ - تفسیر لا اله الا الله در لوح سلمان چه مطالبی در باره تاریخ و غلبه حق در خود دارد؟

۸ - حضرت ابوالفضائل معجزات را به چه ترتیب توجیه می فرمایند؟

۹ - به فرمایش جناب ابوالفضائل مظاهر امر چرا تقاضای معجزه را اجابت ننموده اند؟

۱۰ - حضرت عبدالجبار مساله تائید الهی را چگونه با اختیار انسان هماهنگ می فرمایند؟

۱۱ - تفاوت مورخ با اهل حدیث در چیست (در مورد نوع مطالب منقوله)؟

۱۲ - تاریخ بر چه پیش ذهنی در مورد بشر مبتنی است؟

۱۳ - قانون "المطابقه" یعنی چه؟

۱۴ - چه زمان اخبار از گذشته ولو با عقل و فهم ما درست درنیاید صحیح است؟

۱۵ - کدام استدلالات ابن خلدون در امر مبارک تائید شده است؟

۱۶ - چرا ابن خلدون توسط جناب ابوالفضائل ذم شده است؟

فصل دهم:

۱ - فکر ادوار تاریخ از چه مثالهای طبیعی برگرفته شده است؟

۲ - انواع ادوار چیست؟ هر کدام از کجا آمده است؟

۳ - بین فکر تناسخ و ادوار چه شباهتی است؟ چگونه؟

۴ - آفرینش به معنای "تکوین" چه معنی می دهد؟

۵ - در امر چه نوع ادواری و به چه ترتیب قبول شده است؟

۶ - حضرت عبدالجبار به چه ترتیب به وجود ادوار استدلال می فرمایند؟

۷ - حضرت ولی امرالله مظهر تکامل را چه دانسته اند و چه مراحل برای آن بیان نموده اند؟

- ۸ - سنن الهی در قرن به چه معنی است؟ آنها را فهرست وار بیان کنید.
- ۹ - در امر مبارک قوانین جامعه را به چه منشا هایی نسبت داده اند؟
- ۱۰ - ملاک پیشرفت در امر مبارک چیست و توسط چه عواملی متوقف می شود؟
- ۱۱ - روح قرن یعنی چه؟
- ۱۲ - قوانین موجود در آثار مبارکه در باره جامعه و تاریخ را فهرست کنید.
- ۱۳ - اهم مسائل قرن نوزدهم و بیستم چیست؟
- ۱۴ - ملاک صدق قوانین چیست؟ در امر مبارک چه قوانینی در باره آینده بدعا مطرح شده است؟

- ۱۵ - چرا پیشرفت به معنی حصول سعادت بیشتر صحیح نیست؟
- ۱۶ - تعریف عینی پیشرفت چیست؟
- ۱۷ - نبوغ غالب در کشورهای جوان چگونه است؟
- ۱۸ - آیا پیشرفت می تواند دائم و عمومی باشد؟ چگونه؟
- ۱۹ - چه مواردی را می توان یافت که پیشرفت را ثابت نماید؟
- ۲۰ - چه چیزهایی از تمدن باقی مانده است؟
- ۲۱ - چگونه به وسیله تعلیم و تربیت پیشرفت ثابت می شود؟
- ۲۲ - چرا و چگونه میراث فعلی بشریت غنی ترین میراث تاریخ است؟
- ۲۳ - چه زمان تاریخ مدینه ای ملکوتی است؟ شرح دهید.

فرد و جامعه - مورخ و تاریخ :

- ۱ - سوالات اصلی در مبحث فرد و جامعه چیست؟
- ۲ - انسان بودن ما از چه زمان شروع می شود؟ چگونه؟
- ۳ - از جمله قیودی که مظهر امر بر آن مقید است، چیست؟
- ۴ - چرا جلوه مظاهر مقدسه در این عالم اینقدر متفاوت است؟
- ۵ - چرا اظهار امر پیامبران مراحل مختلفه دارد؟
- ۶ - از لحاظ تاریخی مساله فرد و جامعه از چه زمان و چرا طرح گردید؟
- ۷ - چرا مساله فرد و جامعه الان کمتر معنا می دهد؟
- ۸ - از لحاظ کنترل افراد، جامعه پیشرفته چه فرقی با جامعه ابتدایی دارد؟
- ۹ - چرا در آثار الهیه به جای حالات فردی، ذکر حالات جوامع و ملل شده است؟
- ۱۰ - فرد بزرگ کیست و در میان آنها کدامیک بزرگتر است؟
- ۱۱ - وجه تفاوت افراد بزرگ تاریخ با پیامبران چیست؟
- ۱۲ - تاریخ در قدیم به چه معنا بود؟ حال چگونه است؟

۱۳ - چه نوع تاریخ نویسی در مرحله پیشرفته‌تری قرار دارد؟

۱۴ - در چه شرایطی تاریخ خوب نوشته می‌شود؟

علیهت:

- ۱ - عوامل مؤثر در تاریخ و سیر آن را نام ببرید.
- ۲ - تاریخ مطالعه حوادث گذشته به چه مبنایی است؟
- ۳ - خواننده تاریخ با علل چه باید بکند؟
- ۴ - خلاقیت مورخ در چیست؟
- ۵ - مورخین در کجا با هم متفاوت می‌شوند؟
- ۶ - چه موقع مسأله تعادف و اتفاق در جامعه طرح می‌شود؟
- ۷ - توجیه منتسکیو در باره اتفاق و تعادف در تاریخ چیست؟
- ۸ - راه حل اصلی مسأله تعادف در تاریخ چیست؟

سوءالات استنباطی

الف - مقطع میان ترم:

۱ - در موارد زیر، وضع و حالت ایران زمان ظهور را با اوضاع اروپای قرن نوزدهم مقایسه کنید:

۱ - ۱ - حقوق اجتماعی افراد

۱ - ۲ - نحوه اداره حکومت

۱ - ۳ - علم

۱ - ۴ - دین و ایدئولوژی

۱ - ۵ - اقتصاد

۱ - ۶ - عدالت و امنیت قضایی

۲ - "جسارت برای بی اعتبار کردن گذشته افسانه‌ای، علامت آگاهی تاریخ بود..."

(کاشفان، ص ۷۲۶) "گذشته افسانه‌ای" یعنی چه و چرا جمله فوق صحیح است؟

۳ - "چنین به نظر می‌رسد که تصورات اصالت تاریخی در روزگار تغییرهای بسزراک

اجتماعی کسب اهمیت می‌کند... در تاریخ جدید اروپا، تصورات و اندیشه‌های اصالت

تاریخی در دوران انقلاب صنعتی و بخصوص در نتیجه انقلابهای سیاسی آمریکا و فرانسه

از نو زنده شدند..." (جامعه‌باز و دشمنان آن، جلد ۱، ص ۴۳)

با توجه به مطالب فصل ۱ "تاریخ در توازن"، یک دلیل برای اثبات این مطلب ذکر نماید.

۴ - جمال ابهی می فرماید، قوله تعالی :

" قصص اولی ناس را از استقامت منع نموده... "

این نص کدام اشکال حاصل از مطالعه تاریخ را بیان می کند؟

ب - مقطع پایان تورم:

۱ - این نص مبارک چه نوع قانونی را بیان می کند؟ آیا این قانون خاصه است یا عمومی؟ چرا؟

" هیچ عقل سلیمی انکار نتواند نمود که آشوب و مصیبتی که مردم این روزگار را احاطه کرده اکثراً نتیجه مستقیم جنگ بین الملل و غفلت و کوتاهی طراحان معاهده صلح است... " (۱۹۳۱)

۲ - " ادیان و اصلاحات دینی و اصلاحات سیاسی جنبش شهرنشینان است و بعدها به روستاها کشیده می شود. " اگر این را به عنوان یک قانون تاریخی پیشنهاد نمایند، از تاریخ ادیان یا عمومی، دلایل موافق و مخالف آن را بیا بید.

۳ - با توجه به مباحث علیت در تاریخ، به چه دلیل این تبیین حضرت ولی امرالله در باره اوضاع بین دو جنگ، دلیل خوبی است :

" درست نیست اگر بگوییم جنگ جهانی با تمام تلفاتی که داشت و با همه تعصباتی که برانگیخت و با همه داغهایی که بر جا نهاد فقط و فقط مسوول این سرگردانی و اضطرابی می باشد که امروز هر جزء از اجزا مدنیت جهان را احاطه نموده، جوهر مطلب که باید در آن تاکید کنم این است که علت اصلی ناآرامی عصر حاضر در چیست؟ علت این تشنجات را نباید چندان به حوادثی نسبت داد که از مقتضیات مرحله موقت تحول این جهان دائم التغییر است بلکه علت اصلی این است که زمامداری که سرنوشت افراد و ملل را در قبضه خود داشته اند قادر نبوده اند که سیستمهای اقتصادی و دستگا‌های سیاسی خویش را با حواش و نیازمندیهای این عصر سریع - الانتقال هماهنگ و مطابق سازند... "

۴ - گیبون: " حقیقت واضحی است که زمان باید فراخور چهره‌های فوق العاده باشد. "

این بیان در اثبات کدام مطلب درس است؟ چرا؟

۵ - این نص را برای اثبات کدام مطلب این بخش به کار می برید؟ چرا؟

" امشب شب مولود حضرت رسول است... فی الحقیقه از این ولادت سبب شد که هیات آسیا تغییر و تبدیل کرد... ولی حضرات ندانستند که بعد از حضرت چه کنند. در هر سری هوایی و از کله صدایی بلند شد. باری نگذاشتند که آن نور ساطع روشن شود... "